

Trektellingen van dagroofvogels in Noordwest-Brabant in het najaar van 2004

Frank Van Den Houte

Nooit eerder was in onze regio de belangstelling voor het trektellen zo groot als in de herfst van 2004.

Er werden 3 telposten bemand, en daar passeerden in totaal maar liefst 162.385 vogels! Nog indrukwekkender was de tijd die erin werd gestoken: er werd gedurende meer dan 533 uur gekeken en geluisterd. De meest fanatieke teller was al eind juli op zijn post, om er tot begin december als het ware te kamperen.

Dat zulke inspanningen een schat aan informatie opleveren, staat buiten kijf. De weelde was zo groot dat we ons in deze bijdrage niet laten verleiden tot een analyse van alle getelde soorten. Dat zou een zware boterham worden. Dit artikel wil daarom louter een bijdrage leveren tot de kennis van de doortrek van één bepaalde groep, namelijk de *dagroofvogels*.

Wie interesse heeft in een overzicht van alle soorten – dus ook niet-roofvogels – kan deze gedetailleerd terugvinden op de website van Natuurpunt (<http://www.natuurpunt.be>, vervolgens klikken op “Fauna en Flora”, vervolgens op “Vogels”, vervolgens op “Vogeltrektellen in Vlaanderen” en tenslotte op “hier”).

Het is steeds delicaat om louter op basis van cijfers over te gaan tot ronkende conclusies en interpretaties over de roofvogeltrek. Maar toch laat de omvang van het aantal teluren toe om enkele grote lijnen uit te tekenen.

WELKE TELPOSTEN WERDEN BEMAND ?

Het gros van de gegevens is afkomstig uit **Relegem**, met een intensief bewaakte post op de Kruiskouter. Dit onder leiding van Michel Janssens, meermaals geassisteerd door Maurice Segers en Remi Bernau.

Hier werd in totaal 438 uur en 25 minuten (!) geteld, gaande van 30 juli tot 3 december.

In **Grimbergen** werd geopteerd voor de Kraaienberg, met René De Boom als coördinator. Hij genoot assistentie van Francis Wyns, Rudy Maex, Jasper Van Weverberg, Piet Scholliers, Willy Laurens, Maurice Josson, Carlos Tant, Bart Verstraete, Jan Florentie en Frank Van Den Houte.

De tellingen begonnen er op 20 augustus en eindigden op 9 november, met in totaal 67 uur en 14 minuten.

In **Beigem** werd het Hulteveld verkozen. Hier was Maurice Segers, eenmaal geassisteerd door Michel Janssens, actief van 18 augustus tot 5 oktober, met in totaal 27 teluren en 32 minuten.

De ligging van deze plaatsen laat zonder twijfel dubbeltellingen toe, maar het is ons hier zoals gezegd niet te doen om “wiskunde met vogels”. Wel om een globaal overzicht. We kijken naar het schilderij – niet het kader errond.

DE RESULTATEN GRAAG ?

Hieronder een schematisch overzicht de in totaal **729** getelde dagroofvogels, gespreid per telpost, gedurende het ganse najaar. De hoge aantallen in Relegem zijn uiteraard het gevolg van veel meer teluren dan in Grimbergen en Beigem.

<i>Soort</i>	<i>Relegem</i>	<i>Grimbergen</i>	<i>Beigem</i>	<i>Totaal</i>
Wespendief <i>Pernis apivorus</i>	11	1	1	13
Rode Wouw <i>Milvus milvus</i>	7	2	0	9
wouw spec. <i>Milvus spec.</i>	0	1	0	1
Bruine Kiekendief <i>Circus aeruginosus</i>	20	0	0	20
Blauwe Kiekendief <i>Circus cyaneus</i>	19	2	0	21
Grauwe Kiekendief <i>Circus pygargus</i>	1	0	0	1
kiekendief spec. <i>Circus spec.</i>	3	0	0	3
Havik <i>Accipiter gentilis</i>	1	2	0	3
Sperwer <i>Accipiter nisus</i>	155	29	5	189
Buizerd <i>Buteo buteo</i>	338	47	4	389
Torenvalk <i>Falco tinnunculus</i>	26	23	1	50
Smelleken <i>Falco columbarius</i>	8	2	0	10
Boomvalk <i>Falco subbuteo</i>	14	1	0	15
Slechtvalk <i>Falco peregrinus</i>	5	0	0	5

EN DE GROTE LIJNEN ?

Aantallen zijn maar aantallen (en de ene telpost is de andere niet), maar ze leren toch wel wat.

➤ **80 % van alle doortrekkers waren Buizerds en Sperwers.**

Waarbij de kanttekening dat het aantal Buizerds ruim het dubbele bedroeg van het aantal Sperwers.

Buizerds trokken door van 14 augustus t/m 20 november. De piekdag was 12 oktober, toen 52 vogels over Relegem vlogen.

Sperwers hadden zowat een identiek patroon. Ze trokken door van 15 augustus t/m 14 november. Het dagmaximum was 21 ex., op dezelfde dag en dezelfde plaats als de Buizerd-piek.

➤ **13 % van de doortrekkers waren Torenvalken en kiekendieven.**

De 'bronzen medaille' viel de Torenvalk te beurt (bijna 7 % van alle doortrekkende roofvogels). Zijn passage kwam iets vroeger op gang dan deze van Buizerds en Sperwers, maar eindigde ook iets eerder. Er was doortrek van 1 augustus t/m 31 oktober, met een dagmaximum per telpost van 5 vogels op 18 september.

Opvallend was dat er ongeveer evenveel kiekendieven als Torenvalken doortrokken, maar deze groep is dan ook opgedeeld in meerdere soorten.

In totaal werd er 1 Blauwe Kiekendief méér geteld dan een Bruine – een verschil dat natuurlijk verwaarloosbaar is, temeer daar 3 kiekendieven ongedetermineerd bleven.

Bruine kiekendieven trokken wel vroeger door dan Blauwe. De eerste Bruine werd al op 31 juli opgemerkt, terwijl de eerste Blauwe pas op 11 september voorbijvlog. De laatste Bruine dan weer wenkte ons op 26 oktober ten afscheid, en zoals verwacht deed de laatste Blauwe het wat later: op 5 november. Ook het dagmaximum van de Bruine (6 ex. op 4 september) viel eerder dan dat van de Blauwe (3 ex. op 11 oktober).

Vermeldenswaard was nog de doortrek van een Grauwe Kiekendief op 19 september te Relegem.

➤ **Toch moesten 4 andere soorten niet echt onderdoen voor de kiekendieven.**

En dat waren in volgorde Boomvalk, Wespendif, Smelleken en – een kleine verrassing – Rode Wouw. Samen waren ze goed voor 6,5 % van het aantal doortrekkende roofvogels.

Boomvalken trokken door van 7 augustus t/m 11 oktober.

Wespendifieven begonnen er iets later aan (29 augustus), maar eindigden gelijk met de Boomvalk (10 oktober). Voor beide soorten was de rush naar Afrika voorgoed op gang gekomen.

Er werden 10 doortrekkende Smellekens onderschept, alle tussen 28 augustus en 5 november. Opmerkelijk was het totaal van 9 Rode Wouwen, waarvan 3 ex. op 13 oktober over Relegem vlogen. Alle Rode Wouwen trokken in een zeer korte periode van 6 dagen door: van 10 t/m 15 oktober.

➤ **En de andere roofvogels?**

De 5 Slechtvalken en 3 Haviken die genoteerd werden, waren prachtige waarnemingen. Toch zal de meerderheid van deze vogels eerder betrekking hebben gehad op voedselverplaatsingen en dispersie dan op daadwerkelijke doortrek.

➤ **En de grote afwezigen?**

Dat de Zwarte Wouw *Milvus migrans* op het lijstje ontbreekt, is aan te nemen. Klassiek is dit in onze regio een jaarlijkse doortrekker in het voorjaar, maar veel zeldzamer in het najaar.

Maar wie het helemaal liet afweten was de Visarend *Pandion haliaetus*. Mogelijk moet men dit linken aan het feit dat de vaakst bemande trektpost vrij ver van grote waterpartijen verwijderd ligt.

TOT SLOT

Aan veel interpretatie hebben we ons niet bezondigd. Daar zijn trektellingen ook erg delicaat voor. We wezen al op de mogelijkheid van dubbeltellingen. Ook is niet elke zuidwaarts vliegende vogel noodzakelijk een najaarstrekker: zwervende voedselzoekers, lokale vogels en jonge verkenners zullen zeker een gedeelte uitmaken van de getelde vogels. We zouden ook nog kunnen wijzen op subjectieve elementen bij de herkenning van roofvogels, maar de coördinatoren van de 3 telposten hebben heel wat ervaring met trektellingen én met roofvogeldeterminatie, zodat dit argument licht weegt. Wel zullen de cijfers altijd wat vertekend worden door het tijdstip van de dag waarop men een telpost bemant, alsmede door het feit dat de trektellers alle doortrekkende vogels noteerden en niet specifiek uit waren op roofvogels.

We hebben hierboven geen rekening gehouden met toevallige trekwaarnemingen buiten de telposten, en evenmin met eenmalige trekteleurten. Deze gegevens zijn nog niet verwerkt en zouden aan het globale beeld, dat we brachten, weinig veranderen.

Een hartelijk woord van dank gaat uit naar alle trektellers, en niet in het minst naar Michel Janssens, Maurice Segers en René De Boom die zo vriendelijk waren de tekst vóór publicatie door te nemen. Ook Koen Leysen, medewerker van Natuurpunt, weze bedankt voor de meer dan verdienstelijke roofvogelcursus die hij in het najaar van 2004 voor onze vogelwerkgroep bracht.